Danskernes Historie Online
Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: https://slaegtsbibliotek.dk
Danske Slægtsforskere: https://slaegt.dk

Hvorledes Jørgen Boysen blev Sognepræst i Beftoft.

Jørgen Boysen, eller Hr. Jørgen, som hans Sognebørn kaldte ham, er Søn af en gammel nordslesvigsk Præsteslægt. Ikke færre end ni Mænd af denne Slægt har efter hverandre været Præster i Hadersley Amt fra Reformationens Indførelse indtil Midten af det nittende Aarhundrede.

Hr. Jørgens Oldefader, Magister Jacob Fabricius, havde studeret i Wittenberg siden 1532. Femten Aar før havde Morten Luther med sine 95 Theses om Aflad begyndt Kampen mod Paven og Kejseren. Nu sad den unge Jacob Fabricius som saa mange andre slesvigske Studenter, f. Eks. Peter Generanus fra Genner i Aabenraa Amt, ved Luthers og Melanchtons Fødder, indtil han blev Magister. 1539 blev han Professor i Pædagogik ved Københavns Universitet — antagelig, fordi Kong Christian III. kendte ham fra den Tid, han residerede som Hertug paa Haderslevhus. Siden blev Fabricius ogsaa Universitetets Rentemester; i det hele taget faar man Indtryk af, at Manden var mere skikket til praktisk end til videnskabelig Virksomhed. Hertug Hans den Ældre kaldte ham hjem til hans Hjemegn, og han blev Præst i det store Øsby-Sogn paa Haderslev Næs. Han døde 1564.

Hans Søn, Philip Jacobsen Fabricius, blev residerende Kapellan i Øsby 1599, han ægtede en Datter af Provsten, Georg Boysen i Haderslev, og hans Børn antog Moderens Navn som Slægtsnavn. Sønnen Jacob Philippsen Boysen blev Faderens Efterfølger i Øsby fra 1630 indtil 1667. Han giftede sig med Kjestine, en Datter af en Bonde Peter Madsen i Sverdrup. Der fremgik tre Børn af dette Ægteskab, Sønnen Jørgen, som der straks skal være Tale om, og Døtrene Karen og Sara. Sønnen gik Videnskabens trange Vej. Han var født i Øsby den 30. November 1631 og kom i Aaret 1639 — otte Aar gammel — paa Latinskolen i Haderslev. Der blev han i ni Aar. Fra 1648 var han Amanuensis (en

Slags Medhjælper) hos Provsten, Magister Rotløben i Haderslev. I Oktober 1651 tog han Afsked fra Skolen med en latinsk Afskedstale og drog nu til Rostock. Her blev han i to Aar, og saa blev han 1653 af sin Farmoders Broder Hans Boysen i København kaldet hjem og logerede i København hos ham 2½ Aar. 1655 rejste han hjem i Suite med Kronprindsen Christian, den senere Konge Christian V, som da skulde hyldes i Hertugdømmerne. Derefter hjalp han sin forrige Rektor, Magister Jens Ravn i Haderslev, som nu var Præst i Moltrup og Bjerning, nogen Tid med Prædiken, men drog samme Aar til Wittenberg, for at fortsætte sine Studier. Derfra gjorde han en Tour med nogle af sine Landsmænd til Meissen, Torgau, Dresden og andre Steder i Saksen. Da han kom til Wittenberg igen, hørte han, at Svenskerne havde gjort Indfald i Danmark. Han drog derfor til Hamborg og derfra til Skibs til Ribe, hvorfra han vilde rejse til Øsby. Men undervejs blev han arresteret af en svensk Officer. Præsten i Haderslev, Valentin Schmidt von Eisenberg hørte noget om hans Skæbne, og det lykkedes ved Præstens Intercession at faa ham løsladt.

Da han endnu var i Haderslev, kom der Efterretning om, at Sognepræsten Jacob Wulff i Beftoft var død. Siden Reformationen havde Wulff-Slægten siddet der i Beftoft Præstegaard, Søn efter Fader. Jacob Wulff havde en Broder, Niels, som var Lærer ved Latinskolen i Haderslev siden 1599. Hos ham havde derfor ogsaa den unge Student, som nu var paa Hjemvejen, faaet det første Grundlag i Videnskaberne. I 58 Aar havde Hr. Niels allerede været Lærer ved Skolen. Det er naturligt, at den gamle Lærer gjorde sin tidligere Elev opmærksom paa Vakancen i Beftoft. Det gjorde han dog sandsynligvis ikke blot af humane Grunde, men ogsaa af familiære Interesser. Hans afdøde Broder havde nemlig en giftefærdig Datter, og han haabede, at den unge Jørgen skulde overtage Præstegaarden og gifte sig med hans Broderdatter. Det saa jo ellers slemt ud med Familiens Forsørgelse, Pensioner kendte man ikke i disse Tider.

Collega Niels raadede derfor sin tidligere Elev Jørgen Boysen til at drage til Beftoft og holde en Prædiken for Menigheden. Det gjorde Jørgen Boysen, og den 15. Oktober 1657 fik han af syv Kaldsmænd, Befuldmægtigede for Bevtoft og Tirslund Sogne, et Kaldsbrev. Dermed rejste han til Provsten, Hr. Jonas Pedersen i Agerskov, som gav ham følgende Bevis: »At dersom det var gejstlig og verslig Øvrigheds Samtykke, ville Sogne-Mændene give ham Kaldsbrev, som af gammel Tiid brugelig været haver«.

Men Ridefoged Hans Outzen havde paa Lensmand Kai von Ahlefelds Vegne allerede den 25. September præsenteret 4. Lektie-Hører ved Ribe Skole, Niels Rasmussen, for Menigheden til at lade sig høre af Provsten og Menigheden. Denne havde da ogsaa af Provsten og syv Kaldsmænd faaet et Kaldsbrev. Derfor kom det til Proces, og begge blev indstævnede for Biskoppen, men her blev Sagen den 2. December 1657 udsat ved følgende Dom:

> »Da Hr. Boysen ikke har sine Testimonia fra Universitetet i Kiøbenhafn ikke heller Litteras Attestationis et Dimissionis og Lehnsmanden paa Haderslebhuus i denne besværlige Krigstiid ikke kan være Biskoppen blesiddende, udsættes Sagen, indtil Gud giver fredelige Tider.«

Men to Dage derefter blev de to Kandidater indbyrdes enige og skrev til Biskoppen derom følgende:

> »1. Niels Rasmussen leverer Biskoppen sit Kaldsbrev, samt de andre Documenter, han i denne Sag havde forhvervet, og intet mere haver paa samme Kald at prætendere i nogen Maade.
>
> 2. Erstatter Jørgen Boysen ham, hvis Bekostning han paa samme Rejse paa Kaldet haver anvendet efter det Forliig de selv skriftlig har concipieret og oprettet haver. Og saaledes skal Jørgen Boysen have Føje og Magt for Niels Rasmussen til Ende sit Kald at føre saa vidt med Øvrigheds, Gejstlig og Verslig Minde og Samtykk lovligen skee kand.«

Nu rejste Jørgen Boysen med Livsfare igennem de overalt liggende fjendtlige Posteringer over

Lille Belt til Middelfart til Gyldenløve, som da havde Fuldmagt af Kongen i alle forekommende Tilfælde, og bragte sin Vokation i Orden. Han kom tilbage med Ordre og Recommendation til Biskop Kraglund at eksaminere og ordinere ham.

Ordinationen skete den 13. Januar 1658, og derefter blev han indsat anden Søndag efter Epiphanias af Provsten Jonas Petersen i Agerskov og Ridefogden Hans Outzen paa Lensmandens Vegne.

Jørgen Boysen var glad. Ogsaa hans gamle Fader i Øsby var naturligvis meget glad. Men der var en, der ikke var glad, det var afdøde Pastor Jacob Wulffs Datter. Hun havde haabet at blive Præstekone paa Stedet, men den unge Pastor gjorde ingen Anstalter i denne Henseende. Vred forlod hun Præstegaarden og tog alle Præstearkivets Papirer med sig. Kirkeregnskabsbogen fra 1609 har hun dog heldigvis glemt. For at komme til Ro giftede hun sig med en Bonde, men Gaarden brændte engang og med den brændte alle disse Papirer.

»Under den paafølgende farligere Krig — fortæller hans Søn Jacob, som blev Præst i Magstrup — var Jørgen Boysen, vel yndet baade af Fjender og allierede, at han undgik mange af de Besværligheder, andre Præster maatte udstaae, hafde den Naade at prædike for Churfyrst af Brandenburg Friderich Wilhelm, som fyrstelig beskiænkede ham, og tilbød ham en bedre Station, om han vilde følge med ham.«

Man kan nok forstaa, at Sønnen Jacob har hørt om dette høje Besøg i Beftoft Præstegaard af sine Forældre, Hr. Jørgen og Fru Magdalena, Datter af Sognepræsten i Lygumkloster Christian Bruun.[1])

Hr. Jørgen var den første i Familien, som blev Præst i Tørninglen og det var jo noget usædvanligt i denne Tid, at en Præst kom over de gamle Stiftsgrænser. Hans ældste Søn, Jacob, kom tilbage til Familiens gamle Virkekreds, til Slesvig Stift, medens hans yngre Son Christian blev Præst i Rødding og Skrave, altsaa i Ribe Stift.

Haderslev. Achelis.

[1]) Grønlandske Papirer. 6. Pakke. Ribe Katedralskoles Bibliotek.